

Heese het 'n verskeidenheid bronne geraadpleeg, maar hoofsaaklik van primêre bronne uit die Kaapse argief, die Algemene Rijksargief in Den Haag en die NG Kerkargief op Stellenbosch gebruik gemaak. (Die menings in die boek word gerugsteun deur die verwerking van oorspronklike dokumente uit die Kaapse argief wat op die ingeslote kompakskyf gelees kan word).

Hierdie boek in Afrikaans, *Amsterdam tot Zeeland*, is Africana weens die unieke aard daarvan en is boonop uiters insiggewende en relevant van aard. By die slapbandboek is daar 'n CD ingesluit waarop heelwat ekonomiese gegewens gelees kan word. Biografiese gegewens, soos byvoorbeeld doop- en trouerekords van Pniel, naby Stellenbosch is ook beskikbaar. Befondsing vir die boek is deur Het Jan Marais Nationale Fonds verskaf.

Dors geles oor die Dorsland

Berigte uit Die Dorsland en ander pioniersgemeenskappe

(SUN MeDIA, Stellenbosch, 2017, 495 pp. ISBN: 978-0-620-74742-4)

Meer oor PJ van der Merwe

(SUN MeDIA, Stellenbosch, 2017, 178 pp. ISBN 978-0-620-74744-8)

Margaretha Schäfer

Jan-Ad Stemmet

Departement Geskiedenis

Universiteit van die Vrystaat

stemmetj@ufs.ac.za

Die stofomslag van *Berigte uit die Dorsland* herinner nie verniet aan die plakkaat van Jamie Uys se oorlewings-avontuur *Dirkie* nie. Die area – eerder die lewensuitkyk en leefwyse – wat as die Dorsland bekendstaan is in die Sentraal-Kalahari gevestig. Soos oor *The Big Apple* kan gesê word: *As jy hier kan oorleef kan jy enige plek oorleef*. PJ van der Merwe het as Stellenbosse geskiedskrywer en koerantberiggewer, hierdie uithoeke vanaf die vroeë 1940s gaan uitsoek. Sonder die alomteenwoordigheid van hedendaagse kommunikasie-tegnologie en die gemak van GPS was Dorslandgemeenskappe afgeslote en nie met presisie gekarteer nie. Van der Merwe het die seldsame mense gaan uitsoek. In die proses het hy 'n onskatbare kennisbank daargestel oor hoe hierdie groepe

se lewenswyses, of eerder oorlewingswyses, daaruitsien. Sy dogter, Margaretha Schäfer, het die vloed van berigte en skrywes saamgestel. 'n Dubbelloop-bundel vloei voort: *Berigte uit die Dorland en ander pioniersgewestes* en die meegaande *Meer oor PJ van der Merwe*.

Berigte is in nagenoeg 20 afdelings gesorteer en beslaan amper 500 bladsye. Van der Merwe se beskrywings en besprekings van die Dorlanders was haas ensiklopedies in so verre dit enige en elke aspek denkbaar van Dorlandlewe aanraak. Genadiglik het Van der Merwe sy outydse bokskamera oortyd laat werk, omrede die magdom foto's harder spreek as wat die woorde sê. Kiekies van toentertyd is altyd lekker, maar die beelde in hierdie boek – soos die groewe in 'n Dorlandboer se gesig – gee die boek 'n bepaalde trefkrag en 'n sekere diepte wat moeilik andersins verhaal sou kon word.

Met berigte wat wissel van “Ewolusie van die Trekboer” na “Boomplanting in die Noord-Bokveld” en “Baanbreker se Brakdakhuis” is die onmiddellike vraag: *So? Is 'n halfduisend bladsye se versameling van berigte (sommiges 'n paragrafie en ander 'n hele sarsie bladsye) immers 'n boek?* 'n Blitzverkoper gaan dit beslis nie wees nie. Die waarde van die samestelling is egter dat dit 'n epiese volume inligting bevat vir huidige navorsers, en ook gemakstoel-historikusse, wie oor 'n tema werk wat, al te maklik na 'n afgeleë nis terrein lyk, maar veelvuldige vertakkings in die historiografie skiet en sonder twyfel interdisiplinêr van waarde is.

Ongeag, hierdie is nie die geskiedenis van Honolulu of Monaco nie. Watter tipe mens het begeester geraak oor *die* vindingryke of versukkelde / brawe of dwase pioniers? *Meer oor PJ van der Merwe* gee die antwoord. Berigte se meegaande bundel omvat berigte oor Van der Merwe. In 2000 skryf Herman Giliomee oor Van der Merwe dat hy 'n “briljante” stilis was en dat “dit is sekerlik nie vergesog om te sê dat geen Afrikaanse historikus nog die helderheid, soepelheid en konkretheid van Van der Merwe se aanbieding kon ewenaar nie.” Hierdie bundel se trefafstand is uiters beperk. Dit is 'n jammerte dat, in stede van berigte en skrywes omtrent Van der Merwe, daar nie eerder 'n samestelling van sy meer akademiese werke saamgebundel is nie. Dalk, sou dit bestaan het, selfs 'n samestelling van sy vertellings oor sy lewenstaak. Hierdie wil-wil raak aan 'n koffietafelboek vir vriende en familie. Wat weliswaar 'n pluspunt is, is dat 'n groot geskiedskrywer 'n huldeblyk soos hierdie ontvang.